

Kees de Baar:

De leeslijn

In haar artikel over enkele methoden voor aanvankelijk lezen schrijft Henny Lamme (1990, p.312-315) dat ze een videoband behorend bij *De leeslijn* heeft gezien. Dit is een misverstand want deze band bestaat (nog) niet. Om te voorkomen dat nog meer mensen me gaan bellen over deze niet bestaande videoband een korte toelichting.

De band die Henny Lamme gezien heeft is getiteld 'Individualisering van het leren lezen'. De band toont onze werkwijze voor het ontwikkelen van *De leeslijn* en werd gemaakt op verzoek van het KPC als onderdeel van het cursuspakket 'Individualiserend leesonderwijs' dat ten behoeve van het 'Speerpunt lezen' werd samengesteld. De bewuste videoband werd als onderdeel van het pakket toegezonden aan alle PABO's en schoolbegeleidingsdiensten.

Op de band is onze werkwijze te zien in combinatie met de leesmethode *Veilig leren lezen*. We hebben namelijk eerst geprobeerd onze werkwijze te realiseren met gebruikmaking van *Veilig leren lezen*. Dit was echter niet werkbaar omdat we die leesmethode alleen nodig hadden voor de zwakste basisschoolkinderen. En daar bleek *Veilig leren lezen* nou juist niet geschikt voor. (Niet voor niets zijn bij *Veilig leren lezen* vervangend of aanvullend *Stap voor stap* en *Loteb* ontwikkeld.) We stonden voor de keus *Veilig leren lezen* opnieuw te 'vertimmeren' en te versterken met orthodidactische elementen of een volledig nieuwe leergang te ontwikkelen.

We hebben voor het laatste gekozen. *De leesweg*, een instructieleergang – binnen het *Leeslijn*-pakket – voor taalzwakke leerlingen, is volledig orthodidactisch opgebouwd. In deze leergang zijn alle ons bekende orthodidactische principes en technieken verwerkt die voor een groepsleerkracht werkbaar zijn. We willen door orthodidactische elementen in te bouwen leesproblemen voorkomen en ze niet pas gaan oplossen als ze ontstaan zijn.

De leergang is ontwikkeld in samenwerking met 65 basisscholen en 20 scholen voor speciaal onderwijs. Wanneer Henny Lamme stelt (1990, p.314) dat de verschillen tussen *De leesweg* en de traditionele leesmethoden niet essentieel zijn dan negeert ze het verschil tussen didactiek en orthodidactiek. Voor kinderen die moeizaam leren lezen maakt dit echter veel uit. In *Didaktief* zijn de voortgangresultaten van 1027 *Leeslijn*-kinderen geanalyseerd. Het blijkt met *De leesweg* mogelijk te zijn het aantal kinderen dat onvoldoende leesvorderingen maakt in groep 3 te beperken tot 4 procent en in groep 4 tot 2 procent (Hol 1991).

Henny Lamme verwijst ook naar het *Leeslijn*-project. Ze verwijst echter naar de eerste fase (1987-'88), de proeffase waarin het materiaal ontwikkeld werd. Het eigenlijke experiment liep van augustus 1988 tot maart '90. Daaraan namen 65 basisscholen deel en 20 scholen voor speciaal onderwijs. De voortgangsgegevens van 1027 basisschoolkinderen zijn geanalyseerd door het Centrum voor Leermiddelenstudie Utrecht (vakgroep Onderwijskunde). Deze gegevens zijn onlangs gepubliceerd in het eerder genoemde *Didaktief*-nummer (Hol 1991).

Het is hier niet mogelijk om inhoudelijk in te gaan op enkele opmerkingen die Henny Lamme maakt, met name over wat goed is voor kinderen die instructie-afhankelijk leren lezen. (Ik verkies die aanduiding boven probleemkinderen of probleemlezers.) Misschien kan dat een keer in een artikel dat specifiek ingaat op de orthodidactische principes die ten grondslag liggen aan *De leesweg*.

Voorlopig geven de resultaten en de reacties van leerkrachten en begeleiders ons het sterke idee dat onze keuzen verantwoord zijn geweest. Dat laat natuurlijk onverlet dat we steeds naar verbeteringen blijven streven. Met name talige activiteiten voor kinderen die de leergang *De leesweg* volgen, als aanvulling op de leestech-nische activiteiten blijken gewenst te zijn. Verschillende scholen hebben ons ook ideeën en voorstellen toegezonden. Deze ideeën gaan gebundeld worden in de kopieermap bij het *Leeslijn*-pakket.

Ik heb echter niet de illusie dat een leesmethode taaltekorten of taalzwakte van kinderen kan opvangen. Een leesmethode leert kinderen gebruik te maken van geschreven taal en doet

daarbij een beroep op de aanwezige taalvaardigheid. Uiteraard kan deze taalvaardigheid gestimuleerd worden, maar veel verder gaan de mogelijkheden binnen een leesmethode niet. Een geïntegreerde lees-taalmethode heeft echter weer andere beperkingen en dat betekent dat er methodisch altijd keuzen gemaakt moeten worden.

Literatuur

- Baar, K. de, *De leeslijn, een onderwijsleerpakket voor kindgericht leesonderwijs*. Amsterdam, Meulenhoff Educatief, 1990.
- Hol, I., 'Aparte instructie voor taalzwakke leerlingen nuttig maar niet afdoende' in: *Didaktief* 21 (1991), p. 26-28.
- Lamme, H., 'Een goed begin is het hele werk' in: *Moer* 1990/7, p. 303-315.

VERSLAG

Sietske Bongenaar & Joke Meijerink: ANÉLA-studiedag 'Onderwijs NT2'

Op 14 november 1990 organiseerde de Nederlandse Vereniging voor Toegepaste Taalwetenschap (ANÉLA) de studiedag 'Onderwijs Nederlands als tweede taal; de stand van zaken'.

Uitgangspunt voor deze studiedag was de notitie *Werken aan Nederlands als tweede taal* van de projectgroep-NT2 (Teunissen 1990). Deze projectgroep geeft inhoudelijke sturing aan het stimuleringsbeleid van de overheid ten behoeve van NT2-onderwijs.

In haar notitie zijn de grondlijnen van een inhoudelijk kader voor de activiteiten van de projectgroep uitgewerkt. Deze activiteiten vloeien steeds voort uit een aantal vragen die betrekking hebben op de aspecten taal- en onderwijsbehoeften, stand van zaken, leermiddelen, scholing en onderzoek. De organisatoren van de studiedag hebben deze aspecten als kapstok gebruikt voor de verschillende te houden lezingen en daarnaast een onderverdeling gemaakt in vier onderwijssectoren, te weten het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, volwasseneneducatie en het hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs. Het programma zag er als volgt uit: één plenaire lezing en vier parallelsessies, één per onderwijssector, met vijf lezingen, waarin per lezing – in wisselende volgorde – één van de eerder genoemde aspecten centraal gesteld werd.

Door deze opzet was het mogelijk om óf een specifieke sector in z'n geheel te volgen óf een thema te selecteren en te volgen wat hierover per sector naar voren werd gebracht.

In dit verslag bespreken wij acht lezingen. Overigens worden alle lezingen gepubliceerd in de aflevering van *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* die in het voorjaar 1991 zal verschijnen.